

2018

BARNENS RÖSTER

Barnens röster
är en utvärderingsrapport om Barnrättsbyrån i Umeås arbete 2018. Rapporten är utförd av socionom Sara Wikman på uppdrag av Barnrättsbyrån. Utvärderingens syfte är att låta de barn och unga som haft kontakt med Barnrättsbyrån under året berätta om sin upplevelse. Fokus har varit på hur barnen och ungdomarna upplever att de blivit bemötta, hjälpta och informerade om sina rättigheter samt om de upplever att deras situation har förändrats efter kontakten med Barnrättsbyrån.

En utvärdering av
Barnrättsbyrån i Umeås
arbete med barn och unga

BARNRÄTTSBYRÅN.

SARA WIKMAN

Stockholm, april 2019

Tryckeri: Åtta45
Produktion: Bon Relations
Foto: Christian Gustavsson
Författare: Sara Wikman

”

**De gjorde så att
jag förstod, de stod
på min sida.**

Läs mer på sidan 35.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	7
Inledning och bakgrund	10
Barnrättsbyrån i Umeå	11
Utvärderingens metod	12
Urval och bortfall	13
Genomförandet	13
Resultat	14
Bakgrundsfrågor	14
Bemötande	18
Delaktighet	20
Förändring och egenmakt	24
Avslutande frågor	32
Barnrättsbyrån i Stockholm och Umeå - en jämförelse	34
Diskussion	36

100%

**svarade att deras situation
förändrades till det bättre
efter att de kom i kontakt
med Barnrättsbyrån.**

Läs mer på sidan 25.

BARNRÄTTSBYRÅN.

Sammanfattning

Denna rapport är en utvärdering av Barnrättsbyrån i Umeås arbete med barn och unga under 2018. Utvärderingen har genomförts i januari och februari 2019 av en extern utredare, socionom Sara Wikman, och bygger på en enkätundersökning och på kvalitativa intervjuer.

Syftet med utvärderingen är att låta de barn och unga som haft kontakt med Barnrättsbyrån under året berätta om sin upplevelse av Barnrättsbyrån. Med fokus på hur barn och unga upplever att de blivit bemötta, hjälpta och informerade om sina rättigheter samt om de upplever att deras situation förändrats efter kontakten med Barnrättsbyrån.

Utvärderingen visar att Barnrättsbyrån alltid arbetar utifrån barnets önskan med det som barnet vill ha hjälp med. De barn som var i kontakt med Barnrättsbyrån i Umeå under 2018 ville främst ha stöd i kontakt med myndigheter som Migrationsverket, skolan eller socialtjänsten. Psykisk ohälsa var en annan anledning till att ungdomarna tog kontakt.

Ungefär en tredjedel av de intervjuade ungdomarna bodde, när kontakten med Barnrättsbyrån inleddes, hos personer engagerade i Umeås civilsamhälle som fick ett mindre ekonomiskt stöd av Umeå kommun. Drygt en fjärdedel bodde i Umeå kommuns egna boenden: antingen i familjehem, på boende för ensamkommande eller i egna lägenheter. Ytterligare en fjärdedel bodde i eget boende, antingen själva eller med vårdnadshavare. En sjundedel bodde hos kompisar eller personer engagerade i Umeås civilsamhälle utan stöd av Umeå kommun. Fyra femtedelar bodde utan vårdnadshavare.

Tre fjärdedelar av de barn Barnrättsbyrån i Umeå har haft kontakt med har kommit till Sverige på flykt som ensamkommande barn och de flesta uppdragsgivare har dari som modersmål. Därefter är vanliga modersmål persiska, tigrinja, arabiska och svenska.

Resultatet av undersökningen är att barnen och ungdomarna är mycket positiva gällande sin kontakt med Barnrättsbyrån. Alla tillfrågade barn och ungdomar känner sig trodda på, lyssnade på och välkomna hos Barnrättsbyrån och en övervägande majoritet upplever sig vara förstådda och kämpade för. I intervjuerna blir det tydligt att de unga uppskattar Barnrättsbyråns lugna, inlyssnande sätt och att de anställda på Barnrättsbyrån har skapat en plats där ungdomarna känner sig trygga och får hjälp. Att Barnrättsbyrån på ett enkelt sätt kan förklara svår byråkrati och krångliga beslut och att de aldrig lovar mer än vad de kan hålla gör att barnen och ungdomarna känner en stark tillit till Barnrättsbyrån. Det praktiska stödet där Barnrättsbyrån följer med på möten, stöttar i att skriva överklaganden och liknade är annat som ungdomarna lyfter som viktigt. Samtliga ungdomar som deltagit i intervjun har själva påtalat att de också verkligen uppskattar de sociala aktiviteter som Barnrättsbyrån ordnar, som exempelvis bowling och restaurangbesök.

”Alla tillfrågade barn och ungdomar känner sig trodda på, lyssnade på och välkomna hos Barnrättsbyrån och en övervägande majoritet upplever sig vara förstådda och kämpade för.”

De flesta ungdomar menar att de har fått ökad kunskap om sina rättigheter, samhället och vilka myndigheter och organisationer de kan vända sig till efter kontakten med Barnrättsbyrån. Ett fåtal individer upplever att de inte har fått ökad kunskap efter kontakten med Barnrättsbyrån. Även om flera vet vilka myndigheter och organisationer de ska kontakta säger de flesta att de skulle höra av sig till Barnrättsbyrån igen om de behöver hjälp, vilket är ett väldigt gott betyg. Samtidigt visar det att Barnrättsbyrån kan arbeta mer med att förmedla kunskaper om andra samhällsinstanser och arbeta med att ytterligare stärka de ungas känsla av självständighet.

2018 har varit ett väldigt svårt år för barn på flykt och i asylprocess, och det finns inget som tyder på att andelen barn och unga som söker sig till Barnrättsbyrån kommer att minska. Trots det migrationspolitiska läget i Sverige och de därigenom minskade möjligheterna att hjälpa de unga säger samtliga personer som deltagit i undersökningen att deras situation har blivit bättre sedan de träffade Barnrättsbyrån. Att träffa någon som lyssnar, utreder och kämpar för dina rättigheter och gör allt de kan för att du ska få det så bra som det går i din situation är oerhört viktigt. Barnrättsbyrån i Umeås arbete är avgörande för många barn och ungas hälsa och fyller ett behov för utsatta barn och ungdomar, vars antal i takt med rådande samhällsutveckling, riskerar att öka.

Inledning och bakgrund

Barn och ungdomar i svåra situationer möter ofta samhällsinstanser anpassade för vuxna, där de unga inte har bestämmanderätt och där vuxna pratar över barns huvud. Barnrättsbyrån startades som en reaktion mot barn och ungas begränsade möjligheter att själva hävda sina rättigheter och är en verksamhet dit barn kan vända sig för att få hjälp med sina rättigheter.

I sin programförklaring framhåller Barnrättsbyrån att de ska: tro på barn, ta emot deras berättelse och bekräfta upplevelsen i syfte att bidra till att situationen kan bli mer begriplig. De ska också ta ansvar för nära, varma relationer som präglas av tillit och förtroende. Vidare präglas deras synsätt av tanken att alla barn gör så gott de kan utifrån de förutsättningar de har – och att det är vuxnas ansvar att skapa dessa förutsättningar. Ytterligare en ambition är att skapa hopp om samhällets resurser och (åter)få tillit till vuxenvärlden.

Syftet med denna utvärdering är att låta de barn och unga som har varit i kontakt med Barnrättsbyrån i Umeå under 2018 berätta om sina upplevelser av Barnrättsbyrån utifrån ovan nämnda ambitioner och mål. Fokus ligger på hur barnen och ungdomarna upplever att de blivit bemötta, hjälpta och informerade om sina rättigheter samt om de upplever att deras situation har förändrats efter kontakten med Barnrättsbyrån. Utvärderingen syftar också till att analysera barnens synpunkter och belysa dessa för att synliggöra möjliga utvecklingsområden i Barnrättsbyråns arbete.

Utvärderingen har genomförts i januari och februari 2019 av extern utredare, socionom Sara Wikman, på uppdrag av Barnrättsbyrån.

Barnrättsbyrån i Umeå

Barnrättsbyrån är en barnrättsorganisation som arbetar på uppdrag av barn och unga och erbjuder stöd, råd och praktisk hjälp i alla frågor som rör rättigheter. Alla barn och unga upp till 21 år är välkomna att vända sig till Barnrättsbyrån och det är utifrån deras egna formulerade behov som ett uppdrag formuleras. När det gäller yngre barn, som inte själva kan formulera ett uppdrag, blir kontakten istället med vårdnadshavare eller omsorgsperson, men alltid med ett tydligt fokus på barnets rättigheter.

Barnrättsbyrån har funnits sedan 2011 i Stockholm och sedan januari 2018 i Umeå. Under verksamhetens första år i Umeå arbetade de två medarbetarna, Anna Wibron och Jenny Emilsson Hedman, på uppdrag av 25 barn och unga med en medelålder på 16 år, där den yngsta var 5 år och den äldsta 20 år. 25 % av uppdragsgivarna identifierade sig som tjejer och 75 % som killar. 14 av 25 har kommit till Sverige som ensamkommande.

Det vanligaste skälet till att barn och unga sökt sig till Barnrättsbyrån i Umeå är att de har velat ha hjälp och stöd i kontakt med myndigheter som Migrationsverket, skola eller socialtjänst. De flesta vill också ha information om sina rättigheter, många har haft behov av stödjande samtal eller önskat stöd i kontakt med det egna nätverket.

Barnrättsbyrån har, utöver de 25 uppdragen, också haft över 250 statistikförda stödjande kontakter där varje kontakt är ett samtal, möte eller mejlstöd som inte lett till ett uppdrag, oftast på grund av att det har varit fullt i verksamheten.

Utvärderingens metod

Utvärderingen bygger på en enkätundersökning och på kvalitativa intervjuer. Enkäten som används för utvärderingen är densamma som använts för de två utvärderingar som gjorts i Stockholm 2016 och 2017, med undantag för någon mindre språklig förändring för att öka begripligheten. Enkätfrågorna har utformats utifrån Barnrättsbyråns uttalade mål i samarbete med Reach for Change, en av Barnrättsbyråns tidigare finansierare. Genom att ha ett liknande upplägg på utvärderingarna ska det gå att jämföra och se skillnader och tendenser från år till år. Tanken är att det ska vara en enkel utvärdering för att få svar på om Barnrättsbyråns ideologiska grund får genomslag i det praktiska genomförandet.

Enkäten består dels av bakgrundsfrågor, om exempelvis ålder, kön och boendesituation. Vidare i enkäten finns frågor rörande bemötandet från och kontakten med Barnrättsbyrån. Enkäten avslutas med frågor om förändring av barnets situation och öppna frågor om vad som varit bra, mindre bra eller vad som borde ändras i Barnrättsbyråns arbete. Frågorna om kontakten med Barnrättsbyrån har varit påståenden där barnen och ungdomarna skattat sina svar på en skala från 1 till 7, där 1 betyder att personen inte håller med och 7 betyder att personen håller med.

Intervjuerna har genomförts i samband med att barnen och ungdomarna har besvarat enkäten. Allt eftersom enkätfrågorna gått igenom har barnen fått följdfrågor som exempelvis "Hur märktes det?" eller "Berätta om ett exempel".

Urval och bortfall

Urvalet grundar sig på de barn och unga som Barnrättsbyrån i Umeå arbetat med någon gång under 2018, både kortvariga och längre uppdrag. Totalt arbetade Barnrättsbyrån i Umeå på 25 barn och ungas uppdrag under 2018. Av dessa kunde 9 personer inte tillfrågas om att delta i utvärderingen, antingen för att de inte gick att få kontakt med för att de inte längre bodde i Umeå eller för att situationen för personerna i nuläget inte möjliggjorde att de kunde medverka. Övriga 16 barn och unga har kontaktats och fått information om undersökningen vid ett personligt möte och sedan, vid ett telefonsamtal, fått fråga om de vill medverka.

För en del av barnen och ungdomarna fanns bara telefonnummer till en förälder. Det gäller främst de yngre barnen. I de fallen togs kontakt med föräldern och denne fick göra en första bedömning om barnet kunde medverka. 16 barn och unga svarade att de ville delta i undersökningen, en ungdom tackade sedan nej på grund av tidsbrist, så totalt omfattar undersökningen 15 barn och unga. Dock har det i två fall funnits frågor som varken barn eller vårdnadshavare har kunnat svara på så vid ett antal frågor i undersökningen är antalet deltagare som svarat 13 istället för 15.

Genomförandet

Samtliga intervjuer skedde genom ett fysiskt möte på en plats som barnet eller ungdomen själv fick välja, oftast på ett café, bibliotek eller enklare matställe i Umeås centrum. Intervjuerna varierade i längd men var vanligen runt 30–60 minuter långa. I de fall de intervjuade samtyckte spelades intervjuerna in, vilket var i de allra flesta fall. Vid de intervjuer där ungdomen önskade tolk användes en telefontolk. Efter träffarna transkriberades, analyserades och sammanställdes intervjuerna.

När det i undersökningen har deltagit barn under 10 år har vårdnadshavare varit närvarande vid intervjutillfället och frågorna har anpassats till barnets ålder. I två fall har vårdnadshavare svarat på vissa av frågorna i enkäten, då barnen inte haft kännedom om svaren.

En del frågor har varit svårare att förstå. Ord som exempelvis samhället, rättigheter, myndigheter och organisationer har ibland behövt exemplifierats så att den som intervjuats förstått vad som menats.

Utvärderingens frågor öppnade i vissa fall upp för känsliga samtal och i de fall ett barn eller ungdom berättade något som behövdes fångas upp vidtogs lämpliga åtgärder.

Resultat

Resultaten bygger på svaren från de totalt 15 barn och unga som har omfattats av frågorna i enkät och intervju, varav 2 av dessa som är gjorda med vårdnadshavare. I det här avsnittet kommer resultaten att redovisas och analyseras. Eftersom det här är Barnrättsbyrån i Umeås första utvärdering finns det inga tidigare resultat att jämföra med och istället kommer en mindre jämförelse att göras med en tidigare utvärdering som gjordes för Barnrättsbyrån i Stockholm år 2017.

För att göra resultaten mer lättillgängliga är framställningen nedan indelad i *bakgrundsfrågor, bemötande, delaktighet och förändring/egenmakt.*

Bakgrundsfrågor

Resultaten av enkätens bakgrundsfrågor presenteras inledningsvis för att ge en generell bild av vilka barn och ungdomar som vänder sig till Barnrättsbyrån samt vad de vill ha hjälp med.

KÖN, ÅLDER OCH SPRÅK

Fyra femtedelar av de barn och unga som genomförde utvärderingen identifierar sig som pojkar jämfört med en femtedel som identifierar sig som flickor. Att det är en sådan majoritet pojkar som varit i kontakt med Barnrättsbyrån beror på att en stor del av de som kommer till Barnrättsbyrån är ensamkommande barn och andelen pojkar i denna grupp är mycket större än andelen flickor.

Barnen har själva uppgivit sitt födelseår och åldern avser den ålder barnet fyllde under 2018. Av de 15 barn och unga som genomförde enkät och intervju var de flesta i övre tonåren och genomsnittsåldern i enkäten är 17,4 år. I intervjuerna har det framkommit att många har haft längre kontakt med Barnrättsbyrån medan vissa har haft en mer kortvarig kontakt omfattande endast någon månad.

Av de barn som intervjuats har de flesta dari som modersmål. Därefter är vanliga modersmål persiska, tigrinja och arabiska.

Så gott som samtliga uppdragsgivare kan förstå och göra sig förstådda på svenska och lite mer än hälften kan också tala och förstå engelska.

BOENDE OCH SYSSELSÄTTNING

33 % av de intervjuade barnen och ungdomarna bodde i boenden hos personer engagerade i Umeås civilsamhälle. Dessa boenden fick till en början ett visst ekonomiskt stöd av Umeå kommun, stödet var dock ringa och försvann under året.

26 % bodde i Umeå kommuns boenden: antingen i familjehem, på boende för ensamkommande eller i egna lägenheter. Ytterligare 26 % bodde i eget boende, antingen själva eller tillsammans med sina vårdnadshavare. 13 % bodde hos kompisar eller personer engagerade i Umeås civilsamhälle utan stöd av Umeå kommun. Av de barn och unga som intervjuats bodde 80 % utan vårdnadshavare.

” Av de barn och unga som intervjuats bodde 80 % utan vårdnadshavare.”

Majoriteten av de barn och unga som deltagit i undersökningen går i skolan på dagarna. De flesta går på gymnasiet eller språkintruktionsprogrammet. Vissa går i grundskolan och några har ingen sysselsättning alls.

MIGRATIONSTATUS

De flesta barn och unga som Barnrättsbyrån i Umeå träffar kommer från andra länder än Sverige. Majoriteten av dessa ungdomar kommer från Afghanistan.

Ungefär tre fjärdedelar, 11 av 15, av de som genomförde utvärderingen kom till Sverige på flykt som ensamkommande barn. Av dessa 11 är fyra barn och unga i någon typ av asylprocess och två har fått slutgiltigt avslag på sin asylansökan.

HUR BARNEN HITTAR BARNRÄTTSBYRÅN

Det finns många vägar till Barnrättsbyrån i Umeå men allra vanligast är det att ha fått tips om Barnrättsbyrån från någon i Umeås civilsamhälle. De organisationer som har tipsat om Barnrättsbyrån är bland andra Arezo, Röda korset och Kulturstorm. Andra sätt att få veta att Barnrättsbyrån finns är via skolan (kuratorer och lärare) samt genom vänner, kontaktfamiljer och gode män.

VAD BARNEN VILL HA HJÄLP MED

Det vanligaste som de tillfrågade vill ha hjälp med är frågor som rör asylprocessen och kontakten med Migrationsverket. Det kan handla om att överklaga avslag, förstå vad som står i de papper som skickats eller att få kontakt med sin advokat.

Barn i migration är en mycket utsatt grupp, och då speciellt de ensamkommande barnen. 93 % av de unga som deltog i den här undersökningen är direkt påverkade av den migrationspolitik som förts i Sverige sedan 2015 som resulterat i fler avslagsbeslut och inskränkningar i rätten till stöd och boende. Detta har slagit hårt mot Barnrättsbyråns målgrupp och syns i vad ungdomarna vill ha hjälp med.

Flera har sökt sig till Barnrättsbyrån för att de behöver stöd i kontakten med socialtjänsten. Det gäller ofta att de inte har någonstans att bo, mat eller pengar eller att de upplevt att socialtjänsten inte lyssnar på dem.

En annan vanlig anledning till kontakt med Barnrättsbyrån är att barnen och ungdomarna vill ha hjälp med sin boendesituation. En stor andel av de som lever med en osäker boendesituation har skrivits upp i ålder/fyllt 18 och/eller fått slutgiltigt avslag på sin asylansökan och har därför ingenstans att bo.

Flera har sökt sig till Barnrättsbyrån för att få hjälp med sin skolsituation, ofta handlar det om att ungdomarna har nekats att gå i skolan då de fyllt 18 och behövt hjälp med att få rätt till sin skolgång.

Utöver detta har barn och unga också kontaktat Barnrättsbyrån på grund av psykisk ohälsa, för att få stöd i kontakten med personer i deras närhet och hjälp med familjeåterförening. Ofta har det varit en kombination av ovan nämnda orsaker som gjort att Barnrättsbyrån kontaktats.

Bemötande

Grundläggande i Barnrättsbyråns arbete är att det är barnets version av verkligheten som står i fokus och att det är Barnrättsbyråns uppgift att lyssna och förstå hur barnet ser på sin situation för att kunna hjälpa. I frågorna i enkäten uppmanas barnen och ungdomarna därför att skatta om de upplever att Barnrättsbyrån lyssnar på dem, tror på det barnet eller ungdomen berättar och om de känner sig välkomna.

De barn och unga som intervjuats känner sig väl bemötta av Barnrättsbyrån i Umeå. Samtliga håller med om att de har blivit lyssnade på, trodda på och att de kände sig välkomna.

15 av 15 instämmer i påståendet: När jag kom till Barnrättsbyrån lyssnade de på mig

När det handlar om att ha blivit lyssnad på lyfter ungdomarna saker som att de som arbetar på Barnrättsbyrån har lyssnat noga, hållit ögonkontakt och skrivit ner det ungdomarna har berättat. De har bland annat berättat att: "Det var uppenbart på deras yttre att de lyssnade." och "Genom att de på något sätt visade jättemycket empati och jättemycket sympati. Att bara gå dit och berätta om situationen och de var så jättetaggade att de ville hjälpa mig. Det var det som kändes bra. Och då jag inte längre var hopplös eller hur man ska säga eftersom det fanns lite hopp om att något skulle hända."

15 av 15 instämmer i påståendet: När jag kom till Barnrättsbyrån trodde de på mig

Ungdomarna svarar att de som arbetar på Barnrättsbyrån tog dem på allvar. "De tog allt på seriöst. Jag menar, de brydde sig. Och det gjorde att jag tänkte att de trodde på mig."

Barnrättsbyrån visade också att de trodde på ungdomarna genom att inte ifrågasätta det som berättades. Vid flera tillfällen gjorde ungdomarna jämförelser mellan Barnrättsbyrån och olika myndigheter. En ungdom sa: "Jag tänkte så här, när jag var på migrationsutredning, om jag ska jämföra det här med Barnrättsbyrån och personalen som jobbar här, de litar på mig och tror på mina historier. Med Migrationsverket ska man bevisa det."

”De tog allt på seriöst. Jag menar, de brydde sig. Och det gjorde att jag tänkte att de trodde på mig.”

Den här frågan vållade ibland svårigheter när några ungdomar sa att de inte kunde veta om Barnrättsbyrån trott på dem och tyckte istället att jag skulle fråga de anställda på Barnrättsbyrån om det. Med

ett förtydligande om att frågan handlade om den egna upplevelsen blev det oftast lättare att förstå. "Jag kan inte veta helt säkert om de har litat på det jag sagt. Men som det såg ut så kunde man förstå att de har tyckt om det som jag har sagt och de har litat på mig."

15 av 15 instämmer i påståendet: På Barnrättsbyrån kände jag mig välkommen

Samtliga ungdomar kände sig välkomna på Barnrättsbyrån i Umeå. "Ja. Hundra procent. När som helst." Barnen och ungdomarna berättar att personal på Barnrättsbyrån säger att de alltid kan komma dit, även om de inte har problem. "Det gör jag hela tiden. Alltså inte bara när jag behöver hjälp. Jag vill gå dit när jag behöver hjälp men även en stund när jag bara vill hälsa på, prata lite. Så det gör jag. Jag känner mig verkligen välkommen."

Flera vittnar om en flexibilitet i Barnrättsbyråns mottagande: "Även om de har lite tid, vi kan ses till exempel tio minuter, femton minuter, en timma, två timmar ibland. Så det är jättebra. Det är därför jag känner mig att jag är alltid välkommen hos dem."

Ungdomarna säger också att de som arbetar på Barnrättsbyrån är trevliga och varma människor som frågar hur ungdomarna mår och att de bryr sig. De svarar i telefonen och öppnar dörren när ungdomarna ringer eller kommer förbi. En ungdom säger: "När jag har kommit hit så har de betett sig som en vän till mig."

Ett av Barnrättsbyråns mål är att barn och unga som de träffar ska bemötas väl. I det ingår att ungdomarna ska bli

lyssnade på, trodda på och känna sig omtyckta. Att Barnrättsbyrån i Umeå nått målet när det gäller bemötande råder det inga tvivel om. Många barn vittnar om att de inte blivit tagna på allvar av skola, myndigheter och vårdnadshavare men att de hos Barnrättsbyrån har blivit det. Barnrättsbyrån har varit och är en plats där unga kan uttrycka sina behov och bli lyssnade på.

”Barnrättsbyrån har varit och är en plats där unga kan uttrycka sina behov och bli lyssnade på.”

Delaktighet

Delaktighet är en grundläggande rättighet i barnkonventionen och en av grundpelarna i Barnrättsbyråns arbete. Det är barnen själva som är uppdragsgivare i relation till Barnrättsbyrån och det finns en uttalad ambition att barnen ska uppleva och ha makt i relationen, ex. i utformandet av uppdraget och när det inleds och avslutas. Ett annat viktigt tema är begriplighet och rätten att förstå sina rättigheter och sitt sammanhang.

I utvärderingen fick barnen och ungdomarna resonera kring om de upplevde att Barnrättsbyrån hjälpte till på ett sätt som gick att förstå, om det var det barnet ville ha hjälp med som gjordes, om de upplevde att Barnrättsbyrån tyckte att deras rättigheter var viktiga samt om de förstod sina rättigheter bättre efter kontakten med Barnrättsbyrån.

”Problemet var att jag kunde inte prata så bra och förstår inte så mycket ord och sådana grejer. Men de förklarade på ett enkelt sätt för mig så att jag kunde förstå.”

15 av 15 instämmer i påståendet: Barnrättsbyrån hjälpte mig på ett sätt som jag förstod

På frågan om Barnrättsbyrån hjälpte mig på ett sätt som jag förstod svarade samtliga att de höll med. De anställda på Barnrättsbyrån i Umeå hade olika sätt att förklara berättar de intervjuade. Flera personer säger att när det blev svårt att förstå så förklarade Barnrättsbyrån med enklare ord, eller genom att rita upp situationen på ett stort papper för att få mer överblick. ”Problemet var att jag kunde inte prata så bra och förstår inte så mycket ord och såna grejer. Men de förklarade på ett enkelt sätt för mig så att jag kunde förstå.”

En annan person tog upp att Barnrättsbyrån också förstod vad hen menade och kunde hjälpa till att formulera det ungdomen ville ha hjälp med på ett språk som passade att kommunicera med socialtjänsten på. ”På ett sätt de har skrivit att man vet att de har så höga kunskaper. De förstår exakt. När jag pratade de förstår exakt och skriver så att när jag läser, det var exakt som jag ville säga.”

13 av 13 instämmer i påståendet: Barnrättsbyrån hjälpte mig med saker som jag ville ha hjälp med

Samtliga barn och ungdomar som svarade på frågan tyckte att Barnrättsbyrån i Umeå hade hjälpt dem med just det de ville ha hjälp med. ”Det kändes bra med Barnrättsbyrån och jag tyckte att jag fick den hjälp som jag hade önskat mig. De gjorde saker och ting som gynnade mig.”

Flera ungdomar berättar om att vilja ha hjälp i kontakten med myndigheter. Just att stötta ungdomen med praktiska saker är något som återkommer i

15 av 15

instämmer i påståendet
*Barnrättsbyrån hjälpte mig på ett
sätt som jag förstod.*

Läs mer på sidan 20.

BARNRÄTTSBYRÅN.

intervjuerna. Barnrättsbyrån har kunnat hjälpa till med att boka och följa med på möten, stöttat i att ringa samtal och skriva dokument som ungdomarna har behövt hjälp med att formulera. "Jag hade problem med boende, mat och skolan. De också följde mig till skolan för att det var första gången som jag gick dit och jag visste ingenting."

Ungdomarna har förklarat sitt problem och sedan har Barnrättsbyrån visat vilka möjligheter som finns för att hantera problemet. "De säger att det alltid handlar om mig, hur jag ska bestämma. De sa om du går den här vägen det kommer hända de här saker och om du går den här vägen det kommer hända andra saker."

Ett viktigt mål för Barnrättsbyrån är att barnen själva ska ha insikt i och makt över samarbetet med Barnrättsbyrån. **Genom att Barnrättsbyrån har försökt förklara även de bitar som kan vara krångliga har de ökat barnens kontroll över vad som händer i deras liv.** Att de tillsammans arbetar med situationen ger barnen insikt i vad som händer och genom att Barnrättsbyrån hela tiden låter barnen fatta beslut ser de till att barnen behåller makten över sin situation.

13 av 13 instämmer i påståendet: Mina rättigheter var viktiga för Barnrättsbyrån

Flera ungdomar berättade att det är svårt att komma ny till ett land och inte veta något om sina rättigheter. Just att det är möjligt att överklaga beslut var en rättighet som flera återkom till. "De berättade till mig mina rättigheter, jag förstår mycket bättre att jag måste överklaga. Att jag har rätt att överklaga."

Ordet rättigheter upplevdes ibland som svårt att förstå, till exempel kunde en ungdom berätta att de inte hade pratat om rättigheter, utan bara om ungdomens problem, vilket i sig ofta handlade om just rättigheter och därför var något hen hade pratat med Barnrättsbyrån om. "Alltså jag har inte pratat om andra grejer, vi pratade bara om min problem och sånt. Annars jag skulle kunnat få mer information om rättigheter." Samtidigt sa ungdomen att hen helt höll med om att hens rättigheter var viktiga för Barnrättsbyrån.

12 av 13 instämmer i påståendet: Efter att ha varit i kontakt med Barnrättsbyrån förstod jag bättre mina rättigheter

Flera ungdomar berättade om hur de fick information av Barnrättsbyrån om vilka rättigheter de hade och hur de kunde göra för att få dessa rättigheter tillgodosedda. "De berättade till mig att du kan fråga allt som du vill. Det är din rätt."

Ungdomarna berättar också att de har fått information om rättigheter som inte bara rör anledningen till att de sökte sig till Barnrättsbyrån. Den tillitsfulla relationen med Barnrättsbyrån har möjliggjort att barn och unga kunnat öppna upp och fråga om andra saker än den fråga som först gjorde att de sökte sig till Barnrättsbyrån. En ungdom berättar: "Jag har pratat med dem även om min

sexuella läggning. När jag kom för första gången hit till Sverige har jag inte vågat berätta det för någon."

Ett viktigt mål för Barnrättsbyrån är att barn får tillgång till de insatser de har rätt till och att barns rättigheter respekteras. Förutom tillgången till rättigheterna inbegriper målen också att öka möjligheterna till social och ekonomisk etablering för ungdomarna.

13 av 13 instämmer i påståendet: Mina rättigheter var viktiga för Barnrättsbyrån."

Vilka rättigheter det handlar om har i intervjufrågan som ställts medvetet inte specificerats då Barnrättsbyrån arbetar med olika rättigheter beroende på vad barnet eller ungdomen vill ha hjälp med. I undersökningen behövde ordet rättighet många gånger exemplifieras och förklaras för att bli begripligt.

Av de som svarade på frågan om deras rättigheter var viktiga för Barnrättsbyrån höll samtliga med. Undersökningen visar att de flesta som intervjuats har upplevt sig ha dålig kännedom om sina rättigheter tidigare men att de, efter att ha träffat Barnrättsbyrån, har fått kännedom om dessa.

Att Barnrättsbyrån kunnat förmedla information på ett bra sätt har inte bara bidragit till att ungdomen har skaffat sig mer kunskap utan också gett ungdomen en chans att ta större ansvar över sitt liv. Ju mer någon vet, desto mer kan denne agera. I undersökningen blir det också tydligt att kunskapen om sina rättigheter har ökat ungdomarnas möjligheter till social och ekonomisk etablering. Eftersom de vet om sina rättigheter är det också möjligt att försöka kämpa för att få dem tillgodosedda.

Förändring och egenmakt

14 av 15 instämmer i påståendet: Barnrättsbyrån kämpade för mig

De ungdomar som upplever att Barnrättsbyrån kämpat för dem talar om att Barnrättsbyrån finns där för dem: "Jag vill bara säga tack till Barnrättsbyrån. De kämpar alltså, de kämpar. De gjorde till mig, det var så mycket för mig. Jag tackar de alltid för att de är bra människor och de hjälper mig alltid. De försökte hjälpa till så de försökte hur mycket som helst."

Flera ungdomar berättar om hur Barnrättsbyrån skriver till myndigheter och pratar med personer som är viktiga i ungdomens liv: "De skriver brev till Umeås socialtjänst, till min soc. Sen de pratar med min god man också. Och sen de också berättar till min kontaktperson, vad de ska göra och så där. Så nästan vi hade alla dagar kontakt."

”Om de inte kämpat skulle jag inte gått i skolan nu.”

Flera berättar om att Barnrättsbyråns ansträngning fick effekt: "Alltså de verkligen hjälpte mig med de där sakerna. Jag tror att de kämpade också. Annars jag kunde inte få den

där hjälpen som jag skulle." Flera återkommer till att deras problem inte skulle varit lösta om inte Barnrättsbyrån kämpat för dem. En ungdom berättar: "Om de inte kämpat skulle jag inte gått i skolan nu."

Återkommande var också att Barnrättsbyrån fanns där och lyssnade och stöttade. "De kämpade med mig så mycket. Alltså att du behöver inte stressa, det kommer lite hopp i framtiden."

14 av 15 instämmer i påståendet: De som jobbar på Barnrättsbyrån har mycket kunskap och är bra på sitt jobb

Ungdomarna berättar att Barnrättsbyrån i Umeå är kompetenta när det gäller kunskap om myndigheter och lagar. "Till exempel jag är väldigt nöjd med personal som har arbetat här. Och jag är väldigt nöjd med sakerna för min del när det gäller regler och olika lagar. Jag tycker att de hjälpte mig på ett bättre sätt."

"Ja. Ja. Ja. De är jätteduktiga. Tänk bara alltså, de var mycket bättre än min advokat. Jag hade min advokat i tre år, hon kunde inte göra någonting."

Barnrättsbyråns kompetens i att möta myndigheter återkommer ungdomarna till flera gånger. "De är helt fantastiska! De skriver så man kan inte säga nej."

Bemötandet återkommer när vi pratar om Barnrättsbyråns kompetens. Att de anställda visar att de bryr sig om ungdomarna. "De har ju faktiskt mycket kunskap. Man ser att de jobbar helt otroligt bra professionellt men att de samtidigt visar typ så här, hur ska man säga, mycket känslor och även personligt."

En ungdom berättar att hen har haft kontakt med många olika personer som skulle hjälpa henom men att det var först vid mötet med Barnrättsbyrån som hen fick rätt hjälp. "Jag träffade lärare, kurator i skolan, psykologer och olika men de var inte så bra på jobbet. Det var första gången jag kände mig lugn med de på Barnrättsbyrån. Jag tycker att de är proffs."

Medarbetarna på Barnrättsbyrån i Umeå har högskoleutbildning inom socialt arbete och beteendevetenskap och har lång erfarenhet av att möta barn och unga både från myndighetshåll och ideell sektor. Det stämmer bra överens med vad de unga berättar, nästan alla som deltog i undersökningen (93 %) tycker att Barnrättsbyrån i Umeås personal har mycket kunskap och är bra på sitt jobb. Barnen och ungdomarna lyfter också att om personalen inte har kunskap om något så tar de reda på det. Något annat som ungdomarna lyfter som viktigt är att de anställda inte lovar något de inte kan hålla. Om de inte vet ett svar säger de att de ska kolla upp svaret och berättar senare för ungdomen vad de fick veta. De gör också det de säger att de ska göra vilket är extra viktigt för barn och ungdomar som är vana vid vuxna som inte står vid sitt ord. Att de anställda på Barnrättsbyrån i Umeå, utöver den utbildning och erfarenhet som de har, är noggranna och metodiska är en stark bidragande faktor till att ungdomarna uppskattar det arbete de gör.

”Jag tycker att de är proffs.”

På påståendet: Min situation förändrades efter att jag kom i kontakt med Barnrättsbyrån svarade 100 %: Ja, till det bättre

Enkäten visar tydligt att samtliga barn och ungdomar upplever en positiv förändring i sitt liv efter kontakten med Barnrättsbyrån. "Det är bättre nu. Jag är nöjd med vad de har gjort till mig. Jag var den där tiden nästan död men nu är jag levande igen."

Ytterligare en ungdom säger: "När jag träffade [Barnrättsbyrån] blir livet bra och jag kan inte glömma. Bara Barnrättsbyrån hjälpte mig."

Flera ungdomar berättar att även om den faktiska situationen de sökt hjälp för inte har förändrats så upplever de ändå en förbättring i sitt liv efter kontakten med Barnrättsbyrån.

En ungdom berättar: "De har hjälpt mig mycket, de har försökt så mycket de kunde men det är inte deras fel att det inte gick som vi hade hoppats. Men det har förändrat saker till det bättre eftersom jag har sett hur mycket de har kämpat för mig och det är det som är det viktigaste."

”Det är bättre nu. Jag är nöjd med vad de har gjort till mig. Jag var den där tiden nästan död men nu är jag levande igen.”

Ibland har Barnrättsbyrån kunnat hjälpa så att problemet har försvunnit och ibland har de gjort så att problemet blir hanterbart. Andra gånger har det handlat om att finnas till hands och lyssna även om det inte går att göra någonting åt situationen. Att barnet ska uppleva en positiv förändring i sitt liv är ett mål som Barnrättsbyrån har vilket Barnrättsbyrån i Umeå verkligen lyckats nå.

”De gav mig råd men de säger att det alltid handlar om mig, hur jag ska bestämma.”

15 av 15 instämmer i påståendet: Barnrättsbyrån gav mig bra råd om vad jag kan göra

Flera ungdomar berättar att Barnrättsbyrån visat vilka alternativ som finns och förklarat vad som

händer beroende på vilket alternativ ungdomen väljer. ”De gav mig råd men de säger att det alltid handlar om mig, hur jag ska bestämma.”

Barnrättsbyrån har också tipsat om vilka andra som finns att prata med. ”De säger vilka personer jag måste prata med. Varje gång jag fick mer hjälp, mer information. Jag visste mer.”

11 av 13 instämmer i påståendet: Efter att ha varit i kontakt med Barnrättsbyrån förstod jag bättre hur samhället fungerar

”Nu jag vet mycket mer. Alltså hur det går. Hur funkar det här i samhället.”

En ungdom berättar om många saker som hen inte kände till innan hen träffade Barnrättsbyrån. ”Vi kunde inte göra själv för att vi visste inte hur fungerar. De har hjälpt mig. Boka tid med min advokat, skicka brev, ringa till läkaren och så.” En annan säger: ”Jag vill registrera mig för att hitta bostad i Umeå. Det faktiskt hade jag aldrig klarat ifall de hade inte hjälpt mig.”

Flera ungdomar berättar att Barnrättsbyrån i Umeå har visat hur många saker i samhället hänger ihop. ”De berättade allting om samhället. Vad som kommer att hända. De visade som en stor karta för kanske jag förstår inte språket. De var jättebra.”

Flera ungdomar återkommer till att kontakten med socialtjänst och andra myndigheter var något nytt och att Barnrättsbyrån kunde förklara hur socialtjänsten och andra myndigheter fungerar. ”Jag visste ingenting om vad är socialtjänst vad är god man, det var första gången som jag var i Sverige som jag hittade dem. Och sen, jag kunde inte, hur ska jag berätta, vad man kan säga till en socialtjänst, vad jag kan be om och så där men Barnrättsbyrån alltså de förklarade allt. Alltså den är god mans jobb, den är socialtjänst jobb.”

En ungdom berättar att hen lärt sig väldigt mycket av att träffa Barnrättsbyrån. ”Jag har fått mycket kunskap om hur samhället fungerar och allt så där. Att jag någon gång också säger att jag nästan håller på att bli advokat och så där eftersom jag kan ju så mycket om processer och lagar och regler.”

Nästan alla intervjuade ungdomar upplevde att de fått en ökad kunskap om hur samhället fungerar efter att ha träffat Barnrättsbyrån. Den kunskapen har

flera positiva effekter. Förutom kunskapen om hur saker och ting fungerar och hänger ihop så kommer en ökad känsla av sammanhang av att förstå ett samhälle bättre. Att så många av de intervjuade svarade att de nu förstår bättre hur samhället fungerar är något som stämmer bra in med Barnrättsbyråns mål om att skapa hopp om samhällets resurser. Dock skapar kunskap om samhället inte per automatik hopp om att få tillgång till samhällets resurser. Ett samhälle som inte ger barnet det barnet behöver skapar motsatsen till hopp, hur mycket kunskaper barnet än har om det.

Ett fåtal ungdomar upplevde inte att de bättre förstod hur samhället fungerar efter kontakten med Barnrättsbyrån. En ungdom uttryckte det så här: ”Vi pratade inte så mycket om samhället.” Här blir det tydligt att föreställningen av vad samhället är en tolkningsfråga. Det är möjligt att ungdomen som svarade på frågan hade fått mer information om samhället när de pratade om hens frågor men hen upplevde ändå inte att kunskapen om samhället hade ökat.

Ett mål Barnrättsbyrån arbetar mot är att barnen ska uppleva stärkta nätverk med bättre relationer och det blev i undersökningen väldigt tydligt att barnen upplevt just det. Det var framförallt relationen till socialtjänsten och god man som lyftes som att de hade blivit bättre och flera ungdomar berättade att ha Barnrättsbyrån att gå till ökade deras känsla av att ha ytterligare ett sammanhang i ett samhälle som är relativt nytt för flera av deltagarna i undersökningen.

12 av 13 instämmer i påståendet: Efter att ha varit i kontakt med Barnrättsbyrån vet jag vilka myndigheter och organisationer jag ska prata med om jag behöver hjälp

Myndigheter och organisationer var för flera ungdomar svåra begrepp att förstå. Extra mycket komplicerades det hela av att Barnrättsbyrån själva är en organisation. Efter att ha rätt ut begreppen höll nästan alla intervjuade med om att de efter att ha träffat Barnrättsbyrån har mer kunskap om vart de ska vända sig om de behöver hjälp. En ungdom förklarar: ”Jag fick mycket erfarenhet av dem. Det beror på problemet vars man ska. De berättade jättemycket. Vi hade inte regler i hemlandet som finns här.”

Det var också flera som svarade att om de får problem igen skulle de vända sig till Barnrättsbyrån. ”Jag kan ta och vända mig till dem igen för att prata.” Andra sa: ”Jo, jag fick lite information om sånt men vi har inte pratat så mycket om det där.”

Nästan alla ungdomar visste till vilken myndigheter eller organisation de ska vända sig om de får problem efter kontakten med Barnrättsbyrån. Även här har ungdomarnas känsla av egenmakt ökat. Dock var det flera ungdomar som återkom till att det ändå var Barnrättsbyrån de skulle vända sig till ifall de fick problem och det är värt att reflektera över om ungdomarna behöver ytterligare stöttning i att leta sig vidare från Barnrättsbyrån. Några ungdomar uttryckte att det var enklast att fråga Barnrättsbyrån om vad de ska göra när de får problem, även om de visste att det fanns andra att vända sig till. Barnrättsbyråns goda bemötande och kompetens blir här något som konkurrerar med andra instanser i samhället.

14 av 15

instämmer med påståendet
Barnrättsbyrån kämpade för mig.

Läs mer på sidan 24.

I en värld i ständig förändring blir det ännu viktigare att inte bara veta sina rättigheter utan att också veta var ny information kan hämtas när lagar ändras. Att stötta unga till att hitta den typen av information är något som är väldigt viktigt att Barnrättsbyrån fortsätter göra.

ATT BLI SJÄLVSTÄNDIG

Många ungdomar berättar om hur Barnrättsbyrån under tiden de har fått hjälp också har stöttat dem till att själva fatta beslut och stå på egna ben. En ungdom berättar om när hen började klara sig bättre med mindre hjälp från Barnrättsbyrån: "Första gången det var svårt, jag alltid ville ringa dem och träffa dem och fråga någonting men alltid de fanns där. Men nu jag kan klara mig." Hen berättar vidare: "Om jag behöver någonting från min soc, förut jag frågade först Barnrättsbyrån sen jag ringde till min soc. Men sen jag direkt ringde till min soc eller till min god man."

Ytterligare en ungdom berättar om hur det var att försöka fatta egna beslut: "Förut så har jag inte tyckt att det har varit bra. Jag har jättesvårt att ta beslut själv och jag behövde verkligen hjälp med att: vad tycker ni, ska jag göra så här? Och så berättar de hur det är och sedan är det du som bestämmer. Och det tyckte jag, alltså det är ju så jobbigt. Det kan jag inte göra själv. Men nu för tiden har jag förstått att det är bra att ta vissa beslut själv också."

”Jag tyckte jag fick en känsla att jag var självständig och självförtroendet ökade för jag fick en känsla av att de personerna samarbetade med mig.”

En annan ungdom uttrycker det så här: "Jag tyckte jag fick en känsla att jag var självständig och självförtroendet ökade för jag fick en känsla av att de personerna samarbetade med mig."

Det är framförallt ungdomar som varit i kontakt med Barnrättsbyrån i Umeå en längre tid som berättar att de har lärt sig att stå på egna ben genom Barnrättsbyrån. Till en början har de fått mycket hjälp men i takt med att ungdomen får ökad kunskap och träning i att hantera de svårigheter de möter så har Barnrättsbyrån successivt minskat stödet och istället gett ett större utrymme för ungdomarna att agera själva. Några ungdomar uttrycker att det fanns ett motstånd inuti dem själva mot att ta mer ansvar och att det just när Barnrättsbyrån uppmuntrade dem att t.ex. själva kontakta socialtjänsten var väldigt jobbigt. Men att när de sedan gjort det istället upptäckte att det gick väldigt bra och att det gjorde att självkänslan ökade. Detta har stärkt känslan av ungdomens egenvärde och i flera fall också ökat ungdomens känsla av att vara en person som är värd att kämpa för, vilket är ett mål som Barnrättsbyrån strävar mot. Ett annat mål Barnrättsbyrån har är att de unga ska bli bättre rustade att ta beslut och påverka sin situation, vilket dessa ungdomar verkligen uttrycker att de har blivit.

*”De säger att det alltid
handlar om mig, hur jag
ska bestämma.”*

Läs mer på sidan 22.

Avslutande frågor

VAD ÄR BRA MED BARNRÄTTSBYRÅN?

När det gäller vad ungdomarna tycker är bra med Barnrättsbyrån återkom många av de svar som beskrivits tidigare i rapporten. Det handlar om att Barnrättsbyrån är bra på att lyssna, att de är välkomnande, tror på barnet eller ungdomen, gör det de säger att de ska göra, bryr sig och har stor kunskap. Förutom det var det ytterligare två saker som barnen och ungdomarna lyfte när de fick frågan om vad som är bra med Barnrättsbyrån. Det ena var de aktiviteter Barnrättsbyrån ordnar och det andra var att de tillfrågade kan tipsa sina kompisar som har problem om att Barnrättsbyrån finns.

AKTIVITETER

Det fanns ingen fråga om de sociala aktiviteter som Barnrättsbyrån anordnar i intervjumaterialet, ändå tog samtliga ungdomar upp att de uppskattar de aktiviteter som Barnrättsbyrån anordnar. Antingen berättade de om det vid någon av de andra frågorna eller så kom det upp när ungdomarna svarade på de öppna frågorna om Barnrättsbyrån. Vid aktiviteterna träffar ungdomarna andra personer, unga såväl som vuxna, och även här ökas och stärks de ungas nätverk och känsla av sammanhang.

En person uttrycker hur viktiga de sociala aktiviteterna är på det här sättet: "Nu jag bor i Sverige så jag har inte någon familj här och när man träffar de det är bra. Vi har varit på bowling och vi käkade på restaurang och det tycker jag var väldigt bra. Istället för att sitta hemma, jag blev sur på mig själv och så, det tycker jag var bra."

TIPSA ANDRA OM BARNRÄTTSBYRÅN

Flera barn och unga berättar att de brukar säga till sina kompisar som behöver hjälp att Barnrättsbyrån finns. "Alltså mina kompisar, om jag träffar dem och de har problem jag säger direkt: det finns Barnrättsbyrån."

Eller som en annan ungdom uttrycker det: "Det är flera som vet att jag, de som har problem, går dit." På det här sättet sprids också information om att Barnrättsbyrån finns så att fler barn och unga i behov av stöd kan hitta dit.

VAD KAN BLI BÄTTRE MED BARNRÄTTSBYRÅN?

När barnen och ungdomarna själva uttrycker vad som kan bli bättre med Barnrättsbyrån i Umeå så lyfter de framförallt fram att de vill att det ska finnas mer personal så att fler kan bli hjälpta, att de vill ha fler aktiviteter och att Barnrättsbyrån kan visa ännu mer att de finns. "Jag vill ändra på att de ska hålla [på] mer och mer, fortsätta med sitt jobb och de hjälper andra som behöver hjälp som mig."

Många ungdomar hade svårt att svara på frågan om vad de vill förändra med Barnrättsbyrån och uttryckte att det är perfekt som det är: "Oj, nej. Allt är bra där." En ungdom önskade att Barnrättsbyrån skulle börja arbeta på Migrationsverket. "Att de jobbar på Migrationsverket. Om det går."

En annan påtalade att hen inte kände till Barnrättsbyrån innan och att Barnrättsbyrån skulle kunna bli mer synliga. "Att man inte hört så värst mycket om de innan man väl hör om dem. Som sagt, jag fick höra om dem genom skolan och hade aldrig märkt till dem där fast man är förbi där rätt mycket."

"Jag har fått mycket kunskap om hur samhället fungerar och allt så där. Att jag någon gång också säger att jag nästan håller på att bli advokat och så där eftersom jag kan ju så mycket om processer och lagar och regler."

Läs mer på sidan 26.

Barnrättsbyrån i Stockholm och Umeå – en jämförelse

Att jämföra svaren från barn och unga i Umeå med de svar barn och unga i Stockholm gav 2017 är inte helt enkelt. Den intervjuade gruppen i Umeå är ungefär hälften så stor som den i Stockholm och resultatet blir en generalisering från en väldigt liten grupp. Trots detta kan det ändå vara intressant att se vad som skiljer sig och vad som är lika mellan de olika städerna. När det handlar om Barnrättsbyråns bemötande är resultaten i de olika städerna snarlika, **så gott som alla tillfrågade från båda Umeå och Stockholm kände sig lyssnade på, trodda på och välkomna (93-100 %).**

När det gäller delaktighet skiljer sig resultaten lite. Där 77 % av barnen och ungdomarna i Stockholm håller med om att Barnrättsbyrån tyckte att deras rättigheter var viktiga, höll 100 % av de tillfrågade i Umeå med om samma påstående. Att ha fått hjälp med rätt saker höll 100 % av barnen och ungdomarna i Umeå med om jämfört med 88 % i Stockholm.

När det handlar om förändring/egenmakt skiljer sig inte resultaten åt för om de tillfrågade känner sig kämpade för mellan städerna. Däremot finns det en

skillnad i hur barn och unga i de olika städerna upplever de att de fått information om hur samhället fungerar, 66 % i Stockholm och 84 % i Umeå. Vad gäller vilka som det går att kontakta för hjälp förutom Barnrättsbyrån svarar 48 % i Stockholm att de vet det medan 92 % av barnen och ungdomarna i Umeå håller med om det. 85 % av de som deltog i utvärderingen i Stockholm berättade att deras situation förändrats till det bättre efter att ha träffat Barnrättsbyrån medan 100 % av de som deltog i Umeå sa samma sak.

Sammanfattningsvis går det att säga att generellt sett så har Barnrättsbyrån i Umeå en högre andel barn och unga som håller med om samtliga påståenden jämfört med i Stockholm men som nämnts ovan är materialet så litet att det inte går att dra några större slutsatser utifrån det. Det område där det fanns en större skillnad mellan barn och unga i Stockholm och barn och unga i Umeå var det som handlade om kunskap om hur samhället fungerar och vilka andra myndigheter och organisationer som det går att få hjälp från. Att det här finns en skillnad mellan städerna skulle kunna bero på att Umeå är en mindre stad än Stockholm och att det kan underlätta för att få grepp om samhället och kontakt med organisationer och myndigheter. En annan bidragande orsak till att svaren skiljer sig en del åt mellan städerna kan vara att barn och unga i Stockholm i högre utsträckning lever i än mer akut utsatta situationer, såsom i gatumiljö eller på vandrarhem.

Något som dock är slående när jag läser rapporten för Stockholm är att citaten från de tillfrågade påminner väldigt mycket om varandra. **Samma kommentarer om hur Barnrättsbyrån har lyssnat, hjälpt på rätt sätt och funnits där för barnen och ungdomarna återkommer och det är tydligt att Barnrättsbyrån har ett tänk och upplägg som genomsyrar hela verksamheten och gör att barn och unga får ett likartat bemötande och liknande hjälp oavsett vilken stad de befinner sig i.** Det här visar att Barnrättsbyrån arbetar utifrån en stadig grund som ger kvalitet i det arbete de utför. Det handlar inte bara om vilka personer som arbetar på Barnrättsbyrån utan också om hur organisationen är uppbyggd och att Barnrättsbyrån genom den struktur de skapat kan ge barn och unga samma stöd oavsett vart de befinner sig.

Diskussion

När jag tog mig an uppdraget att utföra utvärderingen för Barnrättsbyrån i Umeå 2018 hade jag väldigt lite information om vad Barnrättsbyrån arbetar med. Genom alla deltagande barn och ungas berättelser har bilden av en organisation som verkligen finns till för dem som inte har så många andra – om ens någon, att vända sig till tagit form. Det barnen och ungdomarna berättat om handlar om ett rättssystem och ett samhälle som inte funnits där när det behövts som mest. Historier om när känslor av hopplöshet och maktlöshet ibland tagit över hela ens liv blandas med berättelser om ilska och kamplust gentemot myndigheter som inte lyssnar.

Mitt i det har Barnrättsbyrån dykt upp. Ibland i vad som låter som allra sista sekund, ibland som det stöd som behövdes för att en situation inte skulle förvärras mer.

Ungdomarna berättar om en Barnrättsbyrå som lyssnar, som tror på dem och som gör allt de kan för att tillgodose deras rättigheter.

Starka relationer etableras och barnen och ungdomarna berättar om hur relationer till slut blir så trygga att de får hjälp att våga utmana sig och ge sig ut och ta sig an världen med mindre och mindre stöd från Barnrättsbyrån. De berättar om en Barnrättsbyrå som ger hopp och rustar dem för att möta samhället och ta sig de rättigheter som de nu vet att det har rätt till.

Syftet med den här utvärderingen är att låta de barn och unga som har varit i kontakt med Barnrättsbyrån i Umeå under 2018 berätta om sina upplevelser av Barnrättsbyrån. Fokus ligger på hur barnen och ungdomarna upplever att de blivit bemötta, hjälpta och informerade om sina rättigheter samt om de upplever att deras situation har förändrats efter kontakten med Barnrättsbyrån.

”Ungdomarna berättar om en Barnrättsbyrå som lyssnar, som tror på dem och som gör allt de kan för att tillgodose deras rättigheter.”

Intervjuerna visar överlag att Barnrättsbyrån lever upp till sina föresatser. Barnrättsbyrån är synnerligen bra på sitt arbete inom samtliga områden i utvärderingen. De områden som skulle kunna utvecklas är möjligen att öka målgruppens kunskap i att förstå samhället, att bättre förstå sina rättigheter samt att veta till vilka myndigheter och organisationer barnen och ungdomarna ska vända sig till för hjälp. Noterbart är dock att det handlar om en till två medverkande inom varje område och alltså inte är någon grund att dra slutsatser från. Det kan finnas utvecklingsmöjligheter kring detta samtidigt som jag ser att det arbete Barnrättsbyrån gör dagligdags syftar till just detta och att fokus inte bör flyttas från att Barnrättsbyrån hjälper barnet eller den unge med hans problem till att bli en guide ut i samhället. Jag upplever det som att den balans Barnrättsbyrån i Umeå nu har mellan dessa olika uppdrag är passande.

Ett område som Barnrättsbyrån kan arbeta mer med är att stötta till ökad självständighet hos barnen och ungdomarna. Att stärka barn och unga till att vidga sina nätverk och hitta fler platser där de känner sig bekväma, eller i varje fall har tillträde till, är något som skulle öka känslan av egenbestämmande. Dock är det så att Barnrättsbyrån i Umeå bara har funnits sedan januari 2018 och att stötta personer att söka sig vidare är något som rimligtvis kommer i ett senare skede av en etablerad kontakt.

AVSLUTANDE KOMMENTAR

Efter att ha pratat med 15 av de barn och ungdomar som Barnrättsbyrån i Umeå har haft kontakt med är min slutsats att Barnrättsbyrån har skapat en viktig plats dit barn och unga känner sig välkomna och att Barnrättsbyråns stöttning har gett många barn och unga hopp, ökat självförtroende, starkare självkänsla och överlag en bättre psykisk hälsa. I många fall har Barnrättsbyråns stöd lett till att svåra situationer har förändrats till det bättre och att de ungas vilja till att kämpa för sina rättigheter har ökat.

Barnrättsbyrån i Umeå bör fortsätta sitt arbete samtidigt som de utvecklar det, fortsätta att stärka barn och unga så att de kan skapa bättre livssituationer och fortsätta vara en plats för unga som behöver dem och en röst för de som inte hörs.

Sara Wikman

Sara Wikman

är socionom och författare. Hon har lång erfarenhet av att möta barn och unga, bland annat genom sitt arbete på boenden för ensamkommande ungdomar och genom de skrivgrupper hon hållit i för barn och unga.

Vi vill rikta vårt varma tack till de barn, unga och föräldrar som ställt upp och berättat om sina erfarenheter av att ha kontakt med Barnrättsbyrån i Umeå.

BARNRÄTTSBYRÅN.